



Õiguskantsler

Notar Anne Kuill
Anne.Kuill@notar.ee

Teie nr

Meie 18.09.2026 nr 7-6/262108/2607683

Ametitoimingu tegemise edasilükkamine

Lugupeetud notar

Õiguskantsleri poole pöördus testamendijärgne pärija murega, et notar lükkas 3. septembri 2026. a otsusega nr 182 edasi temale pärimistunnistuse väljastamise (kuni 17.11.2030). Avaldaja märkis, et tema pärimisõigus on leidnud kohtus tõendamist ja kohus tunnistas pärimisseaduse § 88 lõike 6 põhiseaduspäraseks (tsiviilasi nr 2-23-3607). Avaldaja selgitas, et notar keeldub täitmast jõustunud kohtuotsust, kuna see on tema hinnangul ekslik ja ta kahtleb selle sätte põhiseaduspärasuses. Pärimistunnistuse väljastamist edasi lükates viitas notar ka kohtulahendi teistmise võimalusele ja õiguskantsleri võimalikele seisukohtadele.

Leian, et praegusel juhul ei olnud notari tegevus ametitoimingu edasi lükkamisel õiguspärane. Seadus ei võimalda notari toodud põhjustel pärimismenetlust edasi lükata ja jätta pärimistunnistust välja andmata.

Notariaadiseaduse (NotS) järgi on notar avalik-õigusliku ameti kandja, sõltumatu ametiisik, kellele riik on delegeerinud õigussuhete turvalisuse tagamise ja õigusvaidluste ennetamise ülesande (NotS § 2 lg 1). Notar peab oma ametitegevuses olema erapooletu ja usaldusväärne ning järgima ametivannet. Ametivandes on notar töötanud järgida põhiseadust ja alluda seadustele (vt NotS § 2 lõiked 4 ja 5, § 9 lg 1).

Pärimismenetluse läbiviimine ning pärimistunnistuse koostamine ja tõestamine on notari kohustuslikud ametitoimingud (Not § 29 lg 1 p-d 1 ja 2).

Seaduse järgi peab notar tegema ametitoimingu pärast seda, kui on olemas kõik vajalikud dokumendid ja andmed ning tehtud ettenähtud maksed (NotS § 37 lg 1). Notar tõestab pärimistunnistuse, kui pärija pärimisõigus ja selle ulatus on piisavalt tõendatud (pärimisseaduse (PärS) § 171 lg 1).

Ametitoiming tuleb teha mõistliku aja jooksul ehk põhjendamatult viivitusega (Riigikohtu halduskollegiumi 12.04.2004 otsus nr 3-3-1-24-06, p 17). See nõue kehtib ka pärimismenetluse läbiviimise ja pärimistunnistuse väljastamise kohta.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Arvestades, et notar peab oma tegevuses juhinduma seaduslikkuse põhimõttest, saab ta ametitoimingu tegemisest keelduda ja seda edasi lükata üksnes seaduses sätestatud alustel (NotS § 41 lg 1).

Notaril on keelatud teha tõestamistoimingut huvide konflikti korral (vt [tõestamisseaduse](#) (TõS) § 3). Notaril tuleb keelduda tõestamistoimingu tegemisest, kui taotletava toimingu eesmärgid on vastuolus seaduse, muu õigusakti või heade kommetega või on ilmselt lubamatud ja ebaausad või kui ilmneb, et tehingupoolel või muul asjaosalisel puudub vajalik õigus-, teo- või otsusevõime või esindusõigus (TõS § 4).

Ametitoimingu tegemise võib notar edasi lükata juhul, kui on vaja koguda lisaandmeid või -dokumente või teha ekspertiisi (kuni andmete ja dokumentide saamiseni või eksperdiarvamuse saabumiseni). Samuti saab ametitoimingu tegemise edasi lükata asjast huvitatud isiku taotlusel, kes soovib kohtus vaidlustada notari ametitoimingu puutuvat fakti või õigust (NotS § 38 lg 1). Notar on kohustatud peatama ametitoimingu tegemise kohtumääruse alusel, kui kohus kohaldab hagi tagamise või esialgse õiguskaitse abinõusid (NotS § 38 lg 2). Seega ei ole seaduse järgi alust lükata ametitoimingut aastateks edasi selle tõttu, et notar kahtleb seaduse põhiseaduspärasuses või et õiguskantsler võib anda seisukoha seaduse põhiseaduspärasuse kohta või et kohtulahendi saab uuesti läbi vaadata (teistmise korras), kui ilmnevad uued asjaolud.

Notaril ei ole õigust ega kohustust lahendada tehinguosaliste vahel tekkinud tsiviilõiguslikke vaidlusi (Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 10.12.2019 otsus nr [2-17-11283](#), p 13). Tsiviilõiguslikke vaidlusi lahendab kohus. Praegusel juhul on kohus seadusjärgsete pärijate ja testamendijärgse pärija vahelises tsiviilõiguslikus vaidluses otsuse teinud. Kohtuasjas nr 2-23-3607 esitasid seadusjärgsed pärijad avaldaja kui testamendijärgse pärija vastu hagi notariaalse testamendi kehtetuse tuvastamiseks ja ühtlasi palusid hagejad kohtul tunnistada PärS § 88 lõike 6 põhiseadusega vastuolus olevaks. Kohus jättis hagi rahuldamata. Samuti ei leitud üheski kohtuastmes, et PärS § 88 lõike 6 oleks vastuolus põhiseadusega¹ (maakohtu 11.04.2025 määrus, p 98, ringkonnakohtu 05.09.2025 määruse p 11, Riigikohtu 17.11.2025 määrus kassatsioonkaebuse menetlusse võtma jätmise kohta).

Põhiseaduse § 146 järgi mõistab õigust üksnes kohus ning see tähendab, et lõppastmes tõlgendab õigust ja lahendab vaidlusküsimuse kohus. Sestap, kui kolm kohtuastet on asjakohaste õiguslike küsimustega tegelenud ja õigust tõlgendanud ning vaidlusküsimuse lõplikult lahendanud, peaks selles asjas olema saabunud õigusrahu. Ka notaril tuleb ametitoimingu tegemisel kohtuotsusest juhinduda. Seda ka siis, kui notarile ei tundu kohtu seisukoht õige. Vastasel juhul ohustab notar oma tegevusega õigusrahu.

Õiguskantsleri ülesanne on kontrollida seaduste ja teiste õigustloovate aktide vastavust põhiseadusele. Kui kolm kohtuastet on seaduse põhiseaduspärasust hinnanud, pole põhjendatud, et õiguskantsler kujundab samas asjas oma seisukoha (õiguskantsleri seaduse § 15¹ lg 2, § 25 lg 2). Kohtute lahenditest pole võimalik välja tuua ühtki ilmselget puudust PärS § 88 lõike 6 põhiseaduspärasuse hindamisel, mis õigustaks õiguskantsleri menetlust.

Soovitan notaril pärimismenetlus lõpuni viia, nii nagu seadus ette näeb. Palun Teilt tagasisidet hiljemalt 9.oktoobriks 2026.

¹ Kui kohus leiab, et asjassepuutuv seadus või selle säte on põhiseadusega vastuolus, on tal õigus algatada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetlus Riigikohtus, mille käigus annab vaidlustatud akti põhiseaduslikkuse kohta arvamuse ka õiguskantsler, vt [põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse](#) §-d 4, 9 ja 10.

Arusaadavalt võib notaril olla PärS § 88 lõike 6 kohta oma arusaamine. Kui Teie arvates piirab see säte testeerimisvabadust, võite oma ettepanekud pärimisseaduse muutmiseks ja täiendamiseks esitada Justiits- ja Digiministeeriumile ja Riigikogule.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristel Lekko 693 8443
Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee